

ANUL 1942, ÎN POLITICA GERMANIEI NAZISTE

JANETA BENDITER

Ca urmare a victoriilor raportate în anul 1942, Europa se afla sub controlul celui de al treilea Reich. În pofida acestei realități, starea de euforie care domnise în cercurile politice ca și în sînul Marelui Stat Major german a fost treptat înlocuită de neliniște și îngrijorare. Evenimentele care au avut loc pe parcursul anului 1942 au demonstrat că: pretențiile Germaniei de dominație a Europei erau încă departe de a fi realizate; și că în cadrul alianțelor care legau Germania de o serie de țări se maturizau toate premisele unei puternice crize. Sublinierea cîtorva aspecte ale acestei situații constituie obiectul preocupărilor noastre.

Dacă cu ajutorul unui uriaș aparat represiv ocupantul — care nu și-a făcut nici o iluzie — putea să lupte împotriva oricărei încercări de rezistență, el nu era însă în stare să înlăture marile greutăți economice cu toate consecințele lor pentru purtarea războiului. Aceasta a fost una din cauzele decisive care a împus ca ideea unei victorii durabile, care trebuia să pregătească „un Reich milenar”, să fie repede înlocuită cu un apel adresat poporului german și aliaților pentru noi eforturi contra „dușmanului civilizației europene”. Nu întâmplător, la sfîrșitul anului 1941, s-a născut chiar proiectul unei așa-zise asociații a popoarelor suverane din Europa¹, care trebuia să lupte pentru interesele „politice, economice și culturale ale continentului”.² Sigur, că nevoile luptei imediate nu au împiedicat pe nazisti să vînture în continuare planuri de dominație de lungă durată, prin care se vizau bogățiile Europei și supunerea a milioane de oameni Reichului german. În 1942, aceste preocupări au revenit însă din ce în ce mai mult propagandei, pentru că conducerea militară și civilă — cum mărturisesc mareșalul Keitel — era confruntată cu probleme complexe și multe³.

La sfîrșitul anului 1941, așa cum reiese din mulțimea documentelor existente, era limpede că problemele tactice pe care le-a ridicat purtarea războiului pînă la atacarea Uniunii Sovietice au intrat în umbră în fața acelorora pe care le impunea realizarea războiului fulger în răsărit. S-au resimțit neașteptat de repede în economia de război germană consecințele care au decurs din subaprecierea capacității de producție, a rezervelor, a potențialului efectiv al statului sovietic. Faptul că în momentul atacării Uniunii Sovietice, cercurile de decizie naziste nu au apreciat cu toată greutatea pericolul pe care îl reprezentau Anglia și mai ales Statele Unite, a fost plătit de Germania mult mai

¹ *Anatomie der Aggression. Neue Dokumente*, Berlin, 1972, p. 215.

² *Le Marechal Keitel, Souvenirs, Lettres, documents*, Paris, 1963, p. 185.

scump decât și-au închipuit chiar cei mai „realiști” dintre căpeteniile economiei germane. Documentele atestă că unii dintre generali naziști s-au convins, în condițiile din 1942, că pregătirile de război ale Germaniei nu vor putea să facă față mai multor fronturi. Încă în iarna anului 1941, Hitler a fost silit să adauge noi explicații în fața generalilor cu privire la caracterul războiului. Prima sa grijă a fost aceea de a preciza că „nu era vorba de un război european normal”, ci de unul de distrugere pe care părțile angajate trebuiau să-l ducă „cu toată brutalitatea”³. Obligat să mobilizeze anemica sa aliată Italia, Führerul se decide să nu ascundă în fața lui Mussolini marile greutăți întâmpinate de armatele germane pe frontul de răsărit. La întrebarea de la Klessheim din aprilie 1942, Hitler ținea să precizeze între altele că „greutățile cu transportul ne obligă, nu o dată să lăsăm la o parte tehnica și să apelăm numai la inimile viteze”. De o sută de ani — spunea el — „nu a mai fost așa de frig”. În acest context, el lauda trupele finlandeze care — cum arăta el — „știu să facă minuni în lupta cu natura”. Asprimile climate rusești nu au fost prezentate în cadrul discuției purtate drept cauza principală a greutăților întâmpinate. Ele au rămas în continuare obiectul principal al propagandei. Lui Mussolini, aliatul său, i-a vorbit despre lipsuri mai apropiate de adevăr, deși ele nu au fost spuse până la capăt.

Studiul întocmit de Înaltul Comandament german în primăvara anului 1942⁴ cu privire la problema rezervelor armatei, sublinia că pierderile suferite în timpul iernii nu puteau fi înlocuite imediat, și că rezervele erau din ce în ce mai restrânse. În iulie 1942, industria de război germană avea urgent nevoie de un milion și jumătate de muncitori, care nu puteau fi recrutați în țară, fără a se aduce grave prejudicii frontului. Extraordinara lipsă a brațelor de muncă — scria Sauckel către Înaltul Comandament al armatei — „împune să aducem un număr de muncitori străini”. El apela la contribuția conducătorilor militare din țările ocupate, pentru a convinge autoritățile „să micșoreze plata și să înrăutățească condițiile de muncă ale muncitorilor” în așa fel încât să stîrnească dorința muncitorilor de a veni în Germania. Orice măsură de îmbunătățire a situației lor în special în Franța — arăta el — „să fie considerată drept un sabotaj în favoarea englezilor”. Pur și simplu — arăta el în continuare — „trebuie interzise orice fel de acțiuni” care ar putea să influențeze asupra hotărârii muncitorilor de a nu veni în Germania⁵.

În 1942, Hitler a dat ordin să se micșoreze livrările de cărbune către Italia, drept pedeapsă pentru neîndeplinirea promisiunii de a trimite 36 000 de muncitori, din care sosiseră numai 10 000. Chiar dacă această măsură — spunea el — „va paraliza în continuare activitatea economiei de război a Italiei”, măsura să fie aplicată cu toată rigoarea⁶. Atît de mare era nevoia de brațe de muncă, încît, în iunie 1942, Laval a fost anunțat că Hitler era dispus să aprobe „un concediu” la 50 000 de soldați prizonieri francezi, care să ajute la munca cîmpului cu condiția ca guvernul francez să trimeată fără întârziere 150 000 de muncitori calificați în Germania. Hitler apela la înțelegerea lui Laval și cerea ca Franța „să contribuie cel puțin cu munca” la războiul pe care Germania îl ducea „nu numai pentru interesele sale, ci ale întregii Europe”⁷. În august, personalul ambasadei germane la Paris, într-o consfătuire extraordinară, căuta modalitățile de a trimite în Germania, nu numai 150 000 de muncitori calificați, ci și 200 000 necalificați. Ambasadorul german

³ Henry Piecker, *Hitlers Tischgespräche*, München, 1968, p. 30, 33.

⁴ H. A. Jacobsen, *Der Zweite Weltkrieg in Chronik und Dokumenten*, Darmstadt, 1962, p. 309.

⁵ *Akten zur Deutschen Auswärtigen Politik, 1918—1945 Serie E: 1941—1945*, Band II, 1 Marz bis 15 Jun 1942, Göttingen, 1972, p. 202, doc. 119 din 7 aprilie 1942.

⁶ *Deutschlands Rüstung im Zweiten Weltkrieg. Hitlers Konferenzen mit Albert Speer, 1942—1945*, Göttingen 1972, p. 93—94.

⁷ *Ibidem*, Band III, p. 3—4, doc. 3 din 16 iunie 1942.

sublinia nevoia de a lămuri pe industriașii francezi că „muncitorii trebuie să puși acolo unde nevoile sînt mai mari”. Se propunea chiar acordarea unor avantagii, acelor muncitori care doreau să lucreze pentru Germania. Atît ambasadorul, cît și restul funcționarilor nu au ascuns scepticismul lor în ceea ce privește realizarea cererilor de la Berlin⁸. Problema transportului devenise pentru înaltul Comandament al Wehrmachtului „un adevărat coșmar”, cum mărturisea Keitel. Din cele 500 000 de mijloace de transport aduse pe frontul de răsărit, mai rămăseseră bune de folosit în 1942 numai 100 000. Restabilirea sau construirea de căi ferate căpătase tot atîtă importanță ca și penuria de carburanți care lipseau aproape în toate teritoriile ocupate de Germania. Nevoile frontului ca și a armatelor de ocupație au impus folosirea tuturor mijloacelor de transport de care dispunea cel de al treilea Reich. Condițiile în care a avut loc invazia germană în unele țări a produs mari pierderi în domeniul flotei, a vaselor de război și comerciale. Serviciile marinei comerciale ale unor țări alăturate Germaniei au fost mobilizate exclusiv în serviciul armatelor germane și expuse astfel unor pierderi serioase. La toate aceste probleme, se adaugă în 1942 și cele pricinuite de țările aliate sau satelite.

Eșecurile suferite de armatele germane în toamna anului 1941, ofensiva sovietică din iarna 1941—1942, marile pierderi umane și materiale, au obligat conducerea nazistă să adîncească exploatarea potențialului aliaților ei. Realizarea planului de ocupare a Caucazului, a proiectatei ofensive peste Volga pînă la linia Astrahan—Saratov—Gorki, impunea o uriașă concentrare de forțe. Schimbul de scrisori din decembrie 1941 dintre Hitler, Mussolini, Antonescu și Horthy, avea în vedere în primul rînd să asigure participarea efectivă a trupelor și a potențialului economic la purtarea războiului⁹. În vederea înfringerii Uniunii Sovietice „cel mai tîrziu pînă la sfîrșitul anului 1943” — cum scria Hitler în scrisorile amintite — se cereau de la țările respective noi și mari eforturi. O adevărată campanie diplomatică dezlănțuită încă din ianuarie 1942, avea în vedere să convingă pe aliați că frontul de răsărit decidea nu numai soarta Germaniei ci și „existența celorlalte națiuni europene”. În consecință, aceste națiuni trebuiau să asigure printr-o participare activă, succesul pe frontul de răsărit¹⁰.

Cu toate eforturile militare pe care Mussolini era dispus să le facă, economia Italiei era din ce în ce mai puțin în stare să facă față unor noi angajamente. În plus, în 1942, între cei doi aliați apăruseră o serie de deosebiri de vederi în legătură cu obiectivele imediate ale războiului. Ofensiva în Mediterană rămînea pentru Italia un obiectiv de mare însemnătate. Finlanda, care participă la război pe frontul de răsărit din 26 iunie 1941, după înscușesele de la Leningrad se opunea dorințelor germane de a se angaja mai mult din punct de vedere militar. Planul nazist de a cucerii Leningradul în vara anului 1942 („Operația Nordlicht”), și de a realiza „Operația Lachsflanc” spre Murmansk și Marea Albă, au devenit nerealizabile în urma preluării inițiativei de către armatele sovietice¹¹.

Vizita generalului Keitel la București și Budapesta, în ianuarie 1942, a avut drept scop să ceară întărirea participării celor două țări la război. Mareșalul Antonescu cerea atunci ca Germania să garanteze teritoriul țării împotriva oricărui noi revendicări ungare¹². Repetatele conflicte dintre cele două

⁸ *Ibidem*, Band III, p. 386, doc. 226 din 24 august 1942.

⁹ K. Reinhardt, *Die Wende vor Moskau. Das Scheitern der Strategie Hitlers im Winter 1941/42*, Stuttgart, 1972, p. 291.

¹⁰ *Akten zur deutschen Auswärtigen Politik (1918—1945)*, Serie E (1941—1945), Band I, Göttingen 1969, p. 171, doc. 92 din 2 ianuarie 1942.

¹¹ A. Hillgruber, „Nordlicht”. *Die deutsche Pläne für Eroberung Leningrads im Jahre 1942*, în „Festschrifts P. E. Schramm”, hrsg von P. Classen und P. Scheibert, Bd. 2, Wiesbaden 1964, p. 269—287.

¹² A. Hillgruber, *Der Einbau der verbundeten Armeen in die deutsche Ostfront 1941—1944*, în „Wehrwissenschaftliche Rundschau” 10 (1960), p. 659.

țări au determinat Germania să trimită o comisie de experți germano-italiană, care să medieze relațiile dintre ele¹³. Criza intervenită în relațiile dintre cele două țări a fost o sursă de mare îngrijorare la Berlin. Hitler recomanda în mai 1942, ca amindouă să fie „mult mai bine supravegheate”. Supărat pe Ungaria, Führerul spunea lui Mussolini că ea s-a „îmboğătit” ca urmare a alianței cu Germania „cu atâtea regiuni noi încit nici nu le poate absorbi”¹⁴. Toată vara și toamna anului 1942, diplomația nazistă a trebuit să se ocupe de „liniștirea” cercurilor conducătoare din România și Ungaria, a căror cereri de ajutoare militare nu puteau fi satisfăcute la Berlin.

Menținerea de către Bulgaria a relațiilor diplomatice cu Uniunea Sovietică constituia încă o sursă de neliniște. Presiunile exercitate asupra Turciei în 1942, de a intra în război alături de țările Axei, nu au dat nici un rezultat¹⁵. Ca urmare a evoluției evenimentelor guvernul turc a anunțat Germania, Marea Britanie și Statele Unite că chiar în cazul înfringerii Uniunii Sovietice, ea va rămâne neutră¹⁶. Astfel a fost înlăturată speranța Germaniei de a alinia Turcia la interesele sale.

Criza intervenită în relațiile dintre Germania și aliatele ei în 1942, depășea cu mult „unele reacții normale”, cum notează secretarul de Stat Weizsäcker în jurnalul său. Berlinul „a trebuit să înghită” grave critici aduse de aliați la adresa conducerii militare germane, care era făcută răspunzătoare pentru înfringerile suferite ca și pentru subaprecierea puterilor dușmanului. Arhivele militare germane oferă un interesant material care dovedește că aliații Germaniei s-au opus cu energie la încercările germane, de a considera armatele lor drept țapul ispășitor al înfringerilor suferite între Don și Volga¹⁷. Protestele împotriva tratamentului prost aplicat soldaților din armatele aliate, au obligat pe Hitler să dea un ordin special în vederea „unei atitudini corecte față de frația de arme”.

În raport cu greutățile și problemele generate de regimul de ocupație, cele din domeniul militar părea unor înalți funcționari naziști de ordin secundar. După planurile naziste, în țările ocupate trebuia introdusă o asemenea ordine care — cum spunea Hitler — să faciliteze ca ele să se integreze „automat” după victorie, în noua ordine europeană. Ceea ce interesa în mod special, era ca această înțelegere să fie înfăptuită „fără frământări și fără contradicții”¹⁸. Planul elaborat de ministrul pentru armament și muniții, Albert Speer, se baza îndeosebi pe jefuirea sistematică a țărilor ocupate, acțiune care trebuia extinsă fără întârziere și asupra aliaților și sateliților Germaniei. De altfel, din analiza propunerilor făcute de Speer pentru întărirea economiei de război a Germaniei, nu pot fi sesizate deosebirile de tratament în exploatarea bogățiilor din țările ocupate și cele aliate. Deși formele de vasalitate în fața Germaniei erau diferite, regimul nazist a refuzat continuu să fixeze viitoarele relații cu țările ocupate, aliate sau satelite. În condițiile în care mersul evenimentelor pe front impunea în 1942 să se facă toate pregătirile pentru mobilizarea totală, cînd „ordinea și liniștea” necesară asigurării jafului nu domnea în nici una din aceste țări, sfetnicii lui Hitler i-au cerut să „fluture în fața popoarelor un nou program al Europei de mîine”. Un asemenea program pentru înșelarea a milioane

¹³ Manfred Kehr, *Stalingrad. Analyse und Dokumentation einer Schlacht*, Stuttgart, 1975, p. 69.

¹⁴ A.D.A.P., Band I, p. 309, doc. 172 din 2 mai 1942.

¹⁵ L. Kreckler, *Deutschland und die Türkei im zweiten Weltkrieg*, Frankfurt/M., 1964, p. 223; J. Glasneck und I. Kirchheim, *Türkei und Afghanistan, Brennpunkte der Orientpolitik im zweiten Weltkrieg*, Berlin, 1968, p. 76; H. Kroll, *Lebenserinnerungen eines Botschafters*, Köln, 1967, p. 208.

¹⁶ *Foreign Relation of the United States. Diplomatic Papers*, vol. 4, Washington, 1960, p. 702.

¹⁷ Jürgen Förster, *Stalingrad—Risse im Bündnis, 1942/43*, Freiburg im Breisgau, 1975, p. 47.

¹⁸ Lothar Gruchmann, *Der Zweite Weltkrieg*, München, 1967, p. 200.

de oameni nu era necesar numai pentru țările ocupate ci și pentru acelea care se aflau alături de Germania. El era necesar mai ales pentru o parte a cercurilor politice și economice care deși se aflau alături de fascism, manifestau în 1942 o serioasă îngrijorare dacă nu chiar frică față de ceea ce naziștii numeau noua ordine europeană. În momentul când regimul nazist a trecut la intensificarea jafului în egală măsură în țările ocupate sau „prietene”, îngrijorarea acestor cercuri a luat proporții.

Ambasadorul german acreditat la Helsinki, se adresa în mod confidențial printr-o scrisoare lui Ribbentrop, la 14 martie 1942, cu rugămintea de a-l iăstrui cum să acționeze în fața „îngrijorării crescînde a cercurilor industriale finlandeze în legătură cu locul și rolul Finlandei în Europa de mîine”. În general, el atrăgea atenția ministrului de Externe asupra preocupării industriașilor în legătură cu viitoarele relații ale Germaniei cu Finlanda. În răspunsul său, Ribbentrop recomanda diplomatului nazist că ar fi bine să evite asemenea discuții. Îngrijorarea lor — arăta el — era „cu totul nefundată”. În cazul însă cînd discuțiile nu vor putea fi evitate, Ribbentrop propunea următorul răspuns: „dorințele și nevoile cercurilor industriale finlandeze vor putea fi pe deplin asigurate numai în măsura în care ei vor fi alături de noi în răsărit”. Industriașii finlandezi trebuiau asigurați că după victorie „vor avea loc în mod sigur asemenea discuții”¹⁹. Conducătorii naziști din Danemarca ocupată se sfătuiau cu Berlinul cum să reacționeze față de „agitațiile unor cercuri sus puse”, care nu numai că se interesau despre cum va arăta noua ordine, dar considerau că „Danemarca trebuie să-și recîștige libertatea”²⁰. În august, aceiași conducători se sfătuiau cu superiorii lor dacă nu cumva ar trebui „să cerem unor membri ai conducerii daneze să precizeze poziția de prietenie față de Germania, în fapte și nu în vorbe”²¹.

Oamenii „de rangul cel mai înalt” — se comunica la Berlin din Olanda — „nu mai au încredere în succesul nostru”²²; Salazar, dictatorul Portugaliei, cerea reprezentantului Germaniei la Lisabona să comunice lui Hitler că ar dori ca Germania să prezinte un plan cit mai detaliat despre „tabloul Europei noi”. El remarca că, chiar acele popoare care prin lupta lor contribuiau la înfăptuirea Europei noi „ar dori să vadă un asemenea plan”²³.

Chiar și în Italia, aliata celui de al treilea Reich, — arăta șeful Institutului de Cultură aflat la Berlin — „există o mare îngrijorare în legătură cu tăcerea Germaniei despre felul cum va arăta noua ordine europeană”. Cercurile industriale — preciza el — „care în Italia au un cuvînt greu de spus, nu cred în sinceritatea Germaniei față de Italia”. După părerea acestor cercuri — continua el — Italia va fi adusă de Germania într-o stare „de totală dependență economică”. Există convingerea — arăta el — că „Italia va pierde chiar și libertatea ei națională”. Chiar dacă axa Roma—Berlin—Tokio va ieși învingătoare — spunea el — cercurile industriale cred că „toate avantajele vor reveni numai Germaniei”. Faptul că nu s-a precizat niciodată la Berlin — arăta el — care va fi locul Italiei în noua ordine europeană „mărește neliniștea și chiar ura împotriva Germaniei”²⁴.

Generalul Gerstenberg raporta din București că are convingerea că anumite cercuri urmăresc „apropiata naționalizare a întregii industrii petroliere”. Sigur că o asemenea acțiune se îndreaptă împotriva intereselor Germaniei și ca atare după

¹⁹ *Akten zur Deutschen Auswärtigen Politik*, Band II, Serie E, p. 67, doc. 38 din 15 martie 1942.

²⁰ *Ibidem*, p. 374, doc. 218 din 17 mai 1942.

²¹ *Ibidem*, p. 391, Bd. III, Doc. 229 din 24 august 1942.

²² *Ibidem*, p. 338, Bd. II, Doc. 198 din 11 mai 1942.

²³ *Ibidem*, p. 48, Bd. II, Doc. 27 din 11 martie 1942.

²⁴ *Ibidem*, Bd. III, p. 475, doc. 279 din 10 septembrie 1942.

discuția purtată cu Antonescu, acesta se grăbea să propună la Berlin o soluție care să împiedice realizarea naționalizării. Ar fi necesar — arăta el — „să se lărgască participarea capitalului național ceea ce ar duce și la întărirea poziției regimului”²⁵.

Toate aceste știri ca și altele, au produs la Berlin mare neliniște, pentru că ele marcau o realitate împotriva căreia nu era nici ușor și nici comod de acționat. Ele proveneau din cercurile industriale, financiare, comerciale, care nu puteau fi acuzate de comunism, și care era evident că nu erau decise să sacrifice propriile interese în favoarea Germaniei. Înfringerile suferite pe front, intrarea Statelor Unite în război, formarea coaliției antihitleriste care una trei din cele mai puternice state ale lumii, au încurajat aceste cercuri să apere propriile lor interese, să păstreze libertatea de mișcare. La Berlin, a fost urmărită cu mare atenție criza politică din Bulgaria din martie 1942, pentru că s-a considerat că ea exprima încercarea unor cercuri politice și economice bulgare de a împiedica ca regele Boris „să ia toate măsurile în interesul Germaniei”²⁶. Neîndeplinirea exportului de wolfram din Portugalia spre Berlin — raportau diplomații nazisti — „era un mijloc de a presa Germania să trimită cantități cât mai mari de cărbune”²⁷.

Ambasadorul nazist de la Madrid considera că Franco intenționat „îngroșă greutățile interne pentru a justifica de ce nu vrea să trimită în Germania materialele cerute”²⁸. Livrările de coks și lemn din Suedia — se raporta la Berlin — mergeau din ce în ce mai prost din cauză că „suedezii cer plata în aur sau devalize, plata pe calea clearingului „devenind cu totul nepopulară”²⁹.

Situația din țările ocupate a constituit obiectul unor analize făcute la Berlin la care au participat uneori și reprezentanții Italiei. La una din aceste dezbateri, reprezentantul Italiei a ținut să precizeze că toată regiunea de la Belgrad pînă la Pireu „se afla în stare de mișcare și nesupunere. Doar Ungaria poate fi considerată un pol al liniștei”. În România — menționa el — „este cunoscut că regimul se poate menține numai cu ajutorul baionetelor germane”³⁰. Încheierea Protocolului de la Abbazia din 3 martie 1942, între Germania, Italia și Croația, în vederea conlucrării pentru „curățirea Croației de rebeli”, indica gravitatea situației. Prin protocol s-a hotărît ca trei divizii germane, una italiană și zece batalioane croate să desăvîrșească o operație „rapidă și energică pe un front larg împotriva unor grupări de rebeli”. S-a hotărît, de asemenea, că Germania și Italia să întărească jandarmeria și poliția croată³¹. Situația din Iugoslavia a constituit una din temele abordate de Hitler și Mussolini în cadrul întîlnirii din 2 mai. Aici — spunea Hitler — „infecția comunistă este cumplită”. Ar fi bine — continua el — „să terminăm cît mai repede cu această rezistență, pentru că așa avea nevoie de cele patru divizii pe frontul de răsărit”³². Același subiect l-a discutat Hitler cu Paglovnicul Croației, în septembrie, numai că de data aceasta Hitler era alarmat. El a căutat să-l convingă pe Paglovnic ce mari prejudicii aduce mișcarea de rezistență industriei și armatei germane. Croația — arăta Hitler — „este o regiune de tranzit a bauxitei și petrolului. Orice neliniște aici constituie un pericol pentru transportul celor necesare industriei și armatei, pune în pericol drumul spre țările balcanice”. Informațiile date de Paglovnic în legătură cu zonele întinse stăpînite de partizani, despre ajutorul, pe care aceștia îl primesc de la populație, despre greutățile luptei contra lor au determinat pe Hitler să promită noi ajutoare militare³³. Trimișii nazisti apreciau că „situația din Olanda era catastrofală”, pentru că „populația era împotriva noastră”³⁴. Din București, Killinger raporta mereu că se

²⁵ *Ibidem*, p. 27, Bd. III, doc. 18 din 20 iunie 1942.

²⁶ *Ibidem*, p. 14, Band II, doc. 12 din 5 martie 1942.

²⁷ *Ibidem*, p. 183—184, Bd. II, doc. 105 din 2 aprilie 1942.

²⁸ *Ibidem*, p. 186, Bd. II, doc. 108 din 3 aprilie 1942.

²⁹ *Ibidem*, p. 207, Bd. III, doc. 119 din 20 iulie 1942.

³⁰ *Ibidem*, p. 67, Bd. II, doc. 35 din 13 martie 1942.

³¹ Jürgen Förster, *op. cit.*, p. 59.

³² A.D.A.P., p. 305, Bd. II, doc. 182 din 2 mai 1942.

³³ *Ibidem*, p. 530, Bd. III, doc. 310 din 25 septembrie 1942.

³⁴ *Ibidem*, p. 374, Bd. II, doc. 218 din 17 mai 1942.

impuneau măsuri prin care „să se convingă poporul despre necesitatea sacrificiilor”³⁵. Despre aceeași situație raportau și alți funcționari naziști aflați la București. Cea mai mare parte a populației — scria la Berlin reprezentantul german de pe lângă Camera de Comerț — „este împotriva continuării războiului, a sacrificiului de sine și bani”. Opinia publică românească, — arăta el — „nu înțelege scopul înalt al frontului de răsarit și acordă mai multă încredere propagandei dușmane decât nouă”. Folosind cuvinte injurioase la adresa țăranului român, el notează că „are toluși minte să îngroape recolta și astfel să o ascundă”. Datele statistice care se prezintă reprezentanților Germaniei despre recoltă erau, după părerea lui false³⁶. Livrările de cereale, petrol, păcură și gazolină din România au croat mari nemulțumiri la Berlin. Analiza cauzelor care au determinat ca livrările să fie defectuoase, a dus la concluzia că motivul principal era „slăbiciunile regimului care nu a organizat bine rechizițiile militare”. Din motive de politică internă — arăta Cladius, autorul analizei — mareșalul a lăsat în țară o cantitate „prea mare de bunuri”. „Țăranul român — arăta în continuare — „nu are nici o încredere în conducerea statului și de aceea el ascunde recolta”. Una din cauzele principale era și aceea că organizațiile comerciale germane aflate în România, nu au controlat cu rigoare starea recoltei. În consecință, Mareșalul trebuia avertizat că „nici într-un caz Germania nu va îngădui ca românii să trăiască mai bine decât poporul german”. În al doilea rând, dacă guvernul român nu era în stare să organizeze exportul, atunci această activitate trebuia imediat preluată de Germania. În al treilea rând, Germania trebuia să mărească pretențiile și cererile de la România. Orice demersuri politice la București — arăta Clodius — „nu pot fi eficiente”, ci se impuneau „măsuri dure”. Printre primele măsuri propuse era aceea să se impună ca societățile comerciale germane să capete dreptul de a cumpăra cantități nelimitate de cereale, iar la nevoie să aibă dreptul de a face rechiziție³⁷. Belgianii cereau — se arăta într-un raport — ca conducerea nazistă să lucreze mai puțin pe calea ordinelor și mai mult pe calea discuțiilor³⁸. Iar din București generalul Hansen, comunica că, cu toate eforturile făcute, „adinca criză de încredere față de Wehrmacht nu a fost depășită”, că poziția critică față de felul cum conduce Germania războiul capătă din ce în ce mai mulți susținători³⁹. Atașatul militar al Italiei la Berlin, generalul Marras, a fost declarat „persona non grata” pentru atitudinea critică și arogantă față de Germania. Criza militară și cea din cadrul sistemului de alianțe a Germaniei luase asemenea proporții încât Bormann a fost obligat la ședința din 18 decembrie 1942 cu gauleterii să declare că „ne găsim într-o luptă grea ca și în preajma preluării puterii. Vechii noștri dușmani s-au regăsit și se îndreaptă împotriva noastră”⁴⁰. Iar Goebbels, interzicea presei germane la sfârșitul anului să dezmintă știrile despre succesele repurtate de armatele sovietice, pentru ca și pe această cale „să sperie Europa de pericolul rus”⁴¹. Hitler dă ordin ca termenul de cheltuieli de ocupație să fie înlocuit cu „cheltuieli de refacere”, pentru ca astfel să liniștească „pe proștii” care nu înțeleg misiunea istorică a Germaniei⁴².

Anul 1943 începea pentru Germania hitleristă sub auspicii deosebit de grele. În toată Europa ocupată, războiul armelor se va dubla prin lupta subterană a popoarelor.

³⁵ *Ibidem*, p. 68, Bd. II, doc. 39 din 14 martie 1942.

³⁶ *Ibidem*, p. 68, Bd. II, doc. 64 din 24 martie 1942.

³⁷ *Ibidem*, p. 106—113, Bd. III, doc. 67 din 7 iulie 1942.

³⁸ *Ibidem*, p. 149, Bd. II, doc. 85 din 27 martie 1942.

³⁹ Jurgen Förster, *op. cit.*, p. 55.

⁴⁰ M. G. Steinert, *Hitlers Krieg und die Deutschen Stimmung und Haltung der Deutschen Bevölkerung im zweiten Weltkrieg*, Düsseldorf — Wien, 1970, p. 320.

⁴¹ K. Bramstedt, *Goebbels und die national-sozialistische Propaganda 1925—1945*, Frankfurt/M., 1971, p. 351.

⁴² *Ibidem*, p. 276.

L'ANNÉE 1942 DANS LA POLITIQUE DE L'ALLEMAGNE NAZISTE

R é s u m é

Les événements qui ont lieu en 1942, ont démontré que malgré l'optimisme très prudent affiché par les cercles nazis, le but de la domination de l'Europe, reste aussi éloigné que jamais. Sauf les immenses difficultés de nature militaire, qui ont marqué entre autres, que l'Allemagne était peu capable de sacrifices matériel prolongés, les premises d'une grave crise dans le système d'alliance et d'occupation ont fourni des arguments aux dirigeants du troisième Reich, pour craindre des réactions en ce but, ont a déchaîner une terrible campagne de mesures, des contraintes, pour affaiblir l'opposition d'une partie de cercles dirigeants qui ont perdu la confiance dans la victoire de l'Allemande. A l'aide des documents de première importance, l'auteur a souligné quelques aspects de la politique de l'Allemagne envers ses alliés et satellites, en 1942.